

Real beskattning — Praktisk utformning och konsekvenser

I denna andra artikel i anslutning till realbeskattningsutredningens betänkande diskuteras den praktiska utformningen av real beskattning och real bostadsfinansiering. Författarna diskuterar också vilka effekter som en övergång till real beskattning skulle få på inkomstfördelning, sparande och investeringar. Deras slutsatser är att de praktiska problemen inte är så stora att de hindrar en övergång till real beskattning.

I en artikel i föregående nummer av *Ekonomisk Debatt* jämförde vi på ett principiellt plan nuvarande, huvudsakligen nominella, inkomstskatt med real inkomstskatt och med utgiftsskatt. Vi diskuterade även effekterna av att införa reallån. I denna artikel skall vi med utgångspunkt från realbeskattningsutredningens betänkande på ett mer praktiskt plan diskutera hur en real inkomstskatt bör utformas och vilka konsekvenser en övergång till real inkomst-

skatt kan få för sparande, investeringar och inkomstfördelning.

Vi har funnit, att utredningen i det stora hela lyckats väl i sin uppgift att utforma ett praktiskt förslag till real inkomstskatt. I det följande kommer vi att kommentera utredningens förslag med viss tonvikt på sådana punkter där vi tror att dessa är diskutabla eller inkonsekventa. När man utformar ett nytt skattesystem är det ytterst väsentligt att undvika alla inkonsekvenser som kan öppna nya möjligheter till skatteflykt. Vid vår genomgång har vi därför försökt att spåra sådana möjligheter.

Några utgångspunkter

Låt oss först konstatera att utredningens förslag *inte* innebär att ett helt nytt skattesystem införs. Större delen av kommunalskattelagen och lagen om statlig inkomstskatt bibehålls oförändrad och beskattningen av arbetsinkomster berörs inte alls. Den enda principiella ändringen är att kapitalinkomster och kapitalutgifter skall mätas realt, så att skattebelastningen, vid given real avkastning, blir oberoende av inflationstakten.

En första praktisk fråga är var beräkningen av den reala inkomsten skall ske. För privatpersoner, som inte är

KARL G JUNGENFELT är professor i nationalekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm. Han är huvudansvarig för Ekonomiska Forskningsinstitutets vid Handelshögskolan projekt "Skattesystem och samhällsekonomi", finansierat av Riksbankens Jubileumsfond.

RAGNAR LINDGREN är bergsingenjör och civilekonom, f d ekonomidirektör och numera doktorand i nationalekonomi vid Handelshögskolan. Han arbetar på en studie av skatternas och inflationens effekter på företagets investeringar och finansiering.

bokföringspliktiga, är det självklart att inkomstberäkningen görs i deklarationen. För bokföringspliktiga, dvs rörelseidkare, jordbrukare, hyreshusägare och aktiebolag, skulle man kunna ändra bokföringslagen så att inkomsten från början redovisas realt. Utredningen har dock funnit att det är enklare att låta nuvarande bokföringsregler bestå och att göra korrigeringar till real inkomst i deklarationerna. Ett av skälen till detta val är de meningsmotsättningar som finns om hur inflationsrensade bokslut bör göras.¹ I det följande utgår vi från att det finns ett konventionellt bokslut som skall räknas om till en real beskattningsbar inkomst.

Omräkningen från en konventionell inkomst till real inkomst omfattar fyra punkter. För *det första* skall inflationsvinster och inflationsförluster på monetära tillgångar och skulder elimineras. Detta är ekvivalent med att mäta avkastningen i realräntor i stället för nominella räntor. För *det andra* skall avskrivningar på anläggningstillgångar omräknas till aktuellt penningvärde. För *det tredje* skall nominella prisvinster på varulager, som ingår i vinsten i konventionella bokslut, elimineras. För *det fjärde* skall realisationsvinster på reala tillgångar beräknas realt, dvs anskaffningsvärdet skall omräknas till försäljningsdagens penningvärde.

Omräkningarna bör göras med något allmänt index som mäter penningvärdets utveckling. Utredningen har valt konsumentprisindex. Detta innebär att sparkapitalets köpkraft skyddas, vilket förefaller vara den enda rimliga principen.

I närmast följande avsnitt skall vi diskutera hur omräkningen bör göras för

¹ Dessa framhåvs i Rolf Rundfelts bilaga till utredningen (SOU 1982:2). De förklaras till stor del av att boksluten inte bara skall ge extern information utan även skall användas för intern verksamhetskontroll, som kan kräva andra resultatbegrepp.

olika tillgångsslag. Vi skiljer därvid — liksom utredningen — på monetära och reala tillgångar. Monetära tillgångar och skulder är sådana som är uttryckta i ett visst nominellt belopp. Typiska exempel förutom pengar är banktillgodohavanden, vanliga obligationer och andra fordringar och skulder, som ej är indexreglerade. Typiska exempel på reala tillgångar är fastigheter, varulager, aktier och reallån. Det nominella värdet av reala tillgångar ökar i princip i takt med inflationen, även om tillgång och efterfrågan på olika tillgångsslag naturligtvis kan medföra större eller mindre relativprisförändringar.

Monetära tillgångar och skulder

I princip omfattar den löpande avkastningen på en monetär tillgång dels inflationskompensation, dels realränta. Om inflationskompensationen inte beskattas och inte konsumeras, och om tillgångens nominella värde är konstant, så bevaras kapitalets reala värde. Om tillgången säljs till ett pris som är högre eller lägre än det nominella anskaffningsvärdet, realiseras en vinst eller förlust som bör beskattas.

Inflationskompensationen skall alltså avräknas från den löpande avkastningen (kostnaden) från monetära tillgångar (skulder) när den beskattningsbara, reala inkomsten beräknas.² Detta kan ske på två olika sätt. Det ena innebär att nettovärdet av alla monetära poster multipliceras med årets inflation och den så beräknade inflationsförlusten (inflationsvinsten) subtraheras från (adderas till) den konventionellt beräknade inkomsten. Det andra innebär att

² I litteraturen (se Aaron [1976] s 8—9) diskuteras möjligheten att beskatta även monetära tillgångar på det sätt som nedan rekommenderas för reala tillgångar. Detta innebär dock, att stora kapitalvinster och kapitalförluster kan ackumuleras. Långivare får incitament att realisera inflationsförlusterna löpande, medan låntagare kan skjuta beskattningen av sina inflationsvinster på framtiden.

man räknar fram realräntan för varje tillgång och skuld för sig.

Den förstnämnda metoden är enklast för ett företag med många olika fordringar och skulder och den är säkrast genom att alla poster kommer med. Det är den metod som tillämpas vid inflationsrensad redovisning.³ En nackdel med denna metod är att skatteflykt genom omplaceringar mellan reala och monetära tillgångar möjliggörs, om nettovärdet av monetära poster endast mäts vid årsskiftena. Det kan därför vara nödvändigt att kräva redovisning av monetära poster även vid andra tidpunkter under året.

Den andra metoden, som rekommenderas av utredningen, är möjligen enklare för en privatperson som bara har banktillgodohavanden och något villalån. Exaktheten ökar genom att hänsyn kan tas till vilken dag lånet amorterats eller återbetalats. Utredningen förutsätter att kreditinstituten skall räkna fram realräntan åt sina sparare och låntagare. För kreditinstituten går detta lätt med modern datateknik. För lån mellan privatpersoner eller mellan företag blir det mer arbetsamt och de granskande skattemyndigheterna måste rimligen kräva redovisning av hur korrektionerna gjorts för varje lån.

Valet av den andra metoden har möjliggjort utredningens mest inkonsekventa och diskutabla förslag, nämligen att endast positiva realräntor skall föranleda beskattning och rätt till avdrag. Om inflationstakten är 10 procent och man får 12 procent nominell ränta på hälften av kapitalet och 8 procent på den andra hälften så skall man betala skatt för 2 procent realränta på ena hälften men ej få något avdrag för förlusten på andra hälften. Ej heller skall man få avdrag för inflationsförlusten på räntefria kundfordringar eller be-

skattas för inflationsvinster på leverantörsskulder. Utredningens motiv är att lån utan ränta eller med låg ränta är vanliga mellan privatpersoner och då ofta är av benefik natur, varför det skulle vara olämpligt om de föranledde beskattning.

Förslaget leder dock dels till att det blir irriterande differenser mellan verklig real inkomst och beskattningsbar inkomst, dels till att det skapas stora möjligheter till skatteflykt. Nedan anges några möjligheter, av vilka endast den första nämns i utredningen:

1. Såsom påpekas i utredningen blir bankernas räntemarginal helt eller delvis skattefri om inlåningsräntorna är lägre än inflationen. Endast differensen mellan utlåningsräntor och inflationstakt beskattas, medan differensen mellan inflationstakt och inlåningsräntor lämnas obeskattad.
2. Skattearbitrage mellan vinst- och förlustbolag möjliggörs. Ett vinstbolag som köper varor av ett förlustbolag föranleds att betala onormalt högt pris och i gengäld begära långa räntefria leverantörskrediter av förlustbolaget. Köparbolaget gör då skattefria inflationsvinster. Pengarna kan lånas tillbaka till säljaren till marknadsränta.
3. På samma sätt föranleds importföretag att begära räntefria krediter och betala högre pris om säljarlandet har nominell (eller konsekvent real) beskattning.
4. Räntefria leverantörskrediter till konsumenter blir ogynnsamma för säljaren.
5. Utlandslån kommer att tas i starka valutor med, i svenska kronor räknat, negativ realränta. Kursförlusten blir avdragsgill, men motsvarande negativa realränta beskattas ej.

Säkert finns det fler möjligheter till skatteflykt. Vi kan inte bedöma hur stora snedvridningseffekter detta skulle få,

³ Se exempelvis Rundfelts bilaga eller FAR:s samlingsvolym [1981] sid 337.

men en allmän erfarenhet är väl att skattebetalarna gärna utnyttjar varje inkonsekvens i skattereglerna.

En liknande inkonsekvens hänger också samman med valet av den andra metoden. Den följer av utredningens förslag om att inflationsförluster på obligationer alltid skall beräknas på obligationernas nominella värde, även om innehavaren köpt dem till lägre pris. En obligation på 1 000 kronor med 8 procent nominell ränta (80 kronor per år) skall alltså vid 7 procent inflation anses ha en skattepliktig realränta på 10 kronor. Men har någon köpt obligationen för 800 kronor så får han en verklig realränta på 24 kronor, varav alltså 14 kronor blir skattefria. Följaktligen skall personer med hög marginalsatt köpa obligationer som står lågt i förhållande till nominella värdet. Finansierar de köpet med lån till marknadsränta så gör de en ren skattevinst. Man kan också visa att förslaget gör det överdrivet lönsamt att realisera förluster på obligationer som sjunkit i pris. Motsvarande resonemang gäller givetvis vid försäljning av privata reverser.

Dessa problem undviks om man väljer den förstnämnda metoden, d v s beräknar ett inflationsavdrag baserat på nettovärdet av alla monetära tillgångar och skulder. Vi tror att denna metod bör väljas åtminstone för företagen. För privatpersoner utan större kapitalförvaltning kan det vara enklare att tillämpa den andra metoden, men i så fall bör positiva och negativa realräntor behandlas symmetriskt.

Reala tillgångar

I princip bibehålls det verkliga värdet av en real tillgång utan särskild inflationskompensation (för aktier förutsätter detta att bolagen ej delar ut mer än den reala vinsten). Hela den löpande avkastningen kan därför beskattas. Den verkliga vinsten eller förlusten vid för-

säljning, som bör beskattas som realisationsvinst, blir skillnaden mellan försäljningspriset och det inflationsuppräknade (reala) anskaffningsvärdet. Vi diskuterar i det följande några exempel på behandlingen av reala tillgångar.

För varulager gäller, att värdet i ett konventionellt bokslut upptas till senaste anskaffningskostnad. Omsätts lagret någorlunda ofta, kommer lagervärdet därför att stiga i takt med inflationen (om vi bortser från eventuella relativprisförändringar). Inflationsvinsterna räknas följaktligen in i resultatet. Utredningen föreslår att dessa prisvinster elimineras genom ett inflationsavdrag motsvarande årets inflation multiplicerad med lagrets ingående värde. Detta är enkelt och troligen tillräckligt exakt.

Anläggningar värderas i det konventionella bokslutet till ursprunglig anskaffningskostnad. Därför behöver ej någon prisvinst elimineras. Däremot måste avskrivningarna räknas om till aktuellt penningvärde. För byggnader beräknas de skattemässiga avskrivningarna efter särskilda avskrivningsplaner i deklarationen. Det är då enkelt att räkna upp dessa med inflationen.

För maskiner tillämpas nu räkenskapsenlig avskrivning. För att inte störa detta system och framtinga särskilda avskrivningsplaner, föreslår utredningen ett förenklat förfarande. Enligt detta får det skattemässiga resultatet belastas med summan av de nominella räkenskapsenliga avskrivningarna och ett särskilt inflationsavdrag som beräknas genom multiplikation av den nominella ingående balansen med inflationstakten.

För att visa att detta verkligen ger samma resultat som avskrivningar på uppräknat anskaffningsvärde, har vi gjort ett enkelt exempel med en maskin som kostat 100 kr år 1 och avskrivs enligt 20-procentsregeln vid 10 procent inflation per år. Se *tabell 1*.

Tabell 1.

1. Utredningens modell	År	1	2	3	4	5	S:a
Avskrivning		20	20	20	20	20	100
Inflationsjustering		10	8	6	4	2	30
Summa i löpande penningvärde		30	28	26	24	22	130
D:o i anskaffningsårets penningvärde		27	23	20	16	14	100
2. Reala avskrivningar							
Avskrivning i löpande penningvärde		22	24	27	29	32	134
D:o i anskaffningsårets penningvärde		20	20	20	20	20	100

Som synes blir summan av de reala avdragen uttryckta i anskaffningsårets penningvärde lika i de bägge modellerna. Man kan visa att detta gäller generellt vid jämn inflationstakt. Periodiseringen blir dock något olika i de bägge fallen. Utredningens modell är något fördelaktigare för de skattskyldiga genom att avdragen kommer tidigare än vid vanliga reala avskrivningar, men skillnaden synes inte vara väsentlig vid denna korta avskrivningstid.

Realisationsvinster på lager som en följd av relativprisförändringar ingår automatiskt i det redovisade rörelseresultatet och föranleder inga särskilda åtgärder. Realisationsvinster på fastigheter och aktier skall beräknas reallt utifrån uppräknade anskaffningsvärden. Beskattningen föreslås bli evig. Dock diskuterar utredningen lämpligheten av att slopa realisationsvinstbeskattningen av börsnoterade placeringsaktier som ägts mer än två år. Detta är en försvarbar förenkling om reala realisationsvinster och realisationsförluster bedöms bli ungefär lika stora.

En genomgång av författningsförslaget visar att man där (sid 546 punkt 3) bibehållit regeln att realisationsförlus-

ter på fastigheter skall beräknas nominellt. Förhoppningsvis är detta ett misstag.

Skattelagstiftningen förenklas genom att de speciella reglerna om 4 års nominalistisk reavinstbeskattning av fastigheter kan slopas liksom den progressiva intäktsschablonen för villor.

En jämförelse med det reala resultat, som framkommer vid tillämpning av Föreningen Auktoriserade Revisorers, FAR, utkast till rekommendation om nukostnadsredovisning (Samlingsvolym [1981]) visar, att skillnaderna normalt blir små och endast utgörs av förskjutningar mellan åren. Påtagliga skillnader gäller dels den ovan behandlade periodiseringen av maskinavskrivningar, dels behandlingen av ingående realiserade vinster som har sin grund i relativprisförändringar på anläggningar och lager. Dessutom görs beräkningen av prisvinster på lager mer exakt enligt FAR:s rekommendation.

Latenta skatteskulder behandlas mycket knapphändigt i betänkandet. Man måste därför mer i detalj klargöra vilka skatteskulder som är reala respektive monetära innan förslaget tillämpas praktiskt.

Bostadsfinansiering och bostadssubventioner

Den volymmässigt dominerande delen av realbeskattningsutredningens betänkande handlar om införandet av reallån för bostäder och om minskning av räntesubventionerna.

Skälen till att införa reala lån samtidigt med real beskattning är starka:

- Fastighetsägarna kan ej finansiera nominella räntor om de ej är avdragsgilla. Med reala lån blir hela räntan avdragsgill och amorteringarna täcks av avdragsgilla reala avskrivningar.
- Reala lån har i och för sig stora fördelar på bostadsmarknaden genom att kapitalutgifterna utjämnas över husets livslängd. Därigenom minskas behovet av räntesubventioner för nya hus och motiven för särskild skatt på äldre fastigheter bortfaller.
- Tidigare försök att införa reala lån (paritetslånen) har misslyckats därför att systemet varit för svårbegripligt. När införandet av lånen kopplas till genomförandet av real beskattning bör informationsproblemet minska.

Utredningen har funnit att kapitalutgifterna för nybyggda hus blir oförändrade jämfört med dagens system om reallån införs och realräntan subventioneras så att den uppgår till 1 procent. Detta är en måttlig subvention jämfört med nuvarande system (marknadsräntan uppskattas till 2 à 3 procent). Genom att lånen är reala sjunker ej kostnaderna med inflationen när husen blir äldre. Villaägarna får ej längre förmögenhetsökningar genom att lånens reala värde sjunker. Hyresgästernas hyror minskar ej så snabbt när husen blir äldre.

Även för befintliga fastigheter föreslås en omläggning till reallån. Amorterings- och räntevillkor skall sättas så att kapitalutgifterna blir ungefär desamma

som om husen från början varit finansierade med reala lån. Omläggningen beräknas medföra en engångshöjning av hyran i äldre fastigheter med cirka 20 kronor per kvadratmeter och år (tabell 12(5) 2A). Nackdelen för boende i äldre fastigheter av denna hyreshöjning motsvaras givetvis av fördelar för medborgarna i gemen av lägre budgetunderskott, eller, på längre sikt, lägre skatter.

Vi bör dock vara medvetna om att införandet av real beskattning och reala lån för äldre fastigheter måste förberedas väl politiskt. Engångshöjningen av hyrorna i äldre fastigheter motsvarar visserligen bara ett års normal höjning men kan ändå väcka motstånd från hyresgästerna. Mycken information fordras för att förklara för villaägarna hur systemet kommer att fungera. De som äger högt belånade villor kommer troligen att bli oroade. Ett prisfall på villor kan medföra att en stor del av ägnarnas egna kapital raderas ut. Det är därför välbetänkt, att utredningen lämnat förslag till garantiregler som skall mildra övergångssvårigheterna och onödiggöra försäljningar till underpris.⁴

För privata ägare av hyresfastigheter, som ej schablonbeskattas, är det viktigt att de reala amorteringarna motsvaras av skattemässigt tillåtna avskrivningar. Det bör kontrolleras, att utredningens förslag till övergångsbestämmelser, som innebär att avskrivningarna räknas upp bara för de senaste 10 årens inflation, uppfyller detta villkor.

Effekter på inkomstfördelning, sparande och investeringar

Kombinationen av hög inflation och nominalistisk beskattning har uppenbarligen gynnat dem som haft förstånd och möjligheter att ta stora lån och placera dessa i värdesäkra tillgångar. Ut-

⁴ En redogörelse för dessa garantiregler har lämnats i *Ekonomisk Debatt* av Ingemar Hansson [1982].

redningen betonar särskilt de stora vinster som gjorts av villaägare, speciellt villaägare med statliga lån och räntebidrag. Lika uppenbart har de som på grund av försiktighet eller bristande möjligheter inte lånat utan sparat på banken förlorat på systemet. Utredningen visar, att det finns en klar tendens att förlorarna främst finns bland pensionärer och låginkomsttagare, medan höginkomsttagare oftast är vinnare.

De som vunnit på inflationen förlorar på en övergång till real beskattning. Hushåll med stora lån förlorar och hushåll med monetära tillgångar vinner. På grund av reala avskrivningar och inflationsavdrag för lager vinner också företag med låg belåning, medan företag med mycket hög belåning, såsom vissa fastighetsbolag, en del jordbruksföretag och många nystartade företag med litet eget kapital, förlorar. Tillspetsat kan man säga att de som vinner på reformen är de samhällsbevarande, försiktiga och de som förlorar är de företagsamma som snabbt anpassat sig till inflationsekonomin. Annorlunda uttryckt ökar lönsamheten av vanligt hederligt arbete och sparande i förhållande till lönsamheten av skattebetingade finansiella transaktioner.

Reformen innebär av allt att döma att efterfrågan på bostäder, konsumtionskapitalvaror och obeskattade tillgångar som konst och ädelstenar minskar. Speciellt under anpassningstiden minskar därför bostadsbyggandet och försäljningen av bilar, båtar, kylskåp m m. Detta kan medföra problem för företag som inte snabbt kan ställa om till andra produkter eller till exportförsäljning.

Aktiebolagens skattebelastning bedöms av utredningen i medeltal minska. Detta överensstämmer med intrycken från försök med inflationsrensade bokslut. En amerikansk undersökning, Feldstein-Summers [1979], visar, att

real beskattning skulle ha minskat bolagsskatterna i USA 1977 med cirka 20 procent eller 11 miljarder dollar. Begränsning av avdragsrätten för räntor skulle ha ökat skatten med 15 miljarder, men reala avskrivningar och eliminering av prisvinster på lager skulle ha minskat den med 19 respektive 7 miljarder. Inflationstakten det året var 6,8 procent. Det bör dock påpekas, att utfallet av sådana beräkningar inte bara beror på det senaste årets inflation, utan även av tidigare års inflation.

Tideman och Tucker har visat (Aarón [1976]) att för de flesta företag leder real beskattning till ökad skatt det första inflationsåret (då begränsningen av ränteavdragen dominerar), men till minskad skatt när inflationen befunnit sig på en viss nivå ett antal år och inflationsjusteringen av avskrivningarna blivit viktig. Sverige torde nu närmast befinna sig i fasen med konstant inflationstakt. Tideman och Tucker påpekar också att effekten på avskrivningarna kvarstår även om penningvärdet skulle bli konstant något år.

I och med att bolagsskatten minskar, blir, vid given prisnivå, svenska aktier mer attraktiva för skattefria institutioner och för internationella företag vars avkastningskrav är exogent bestämda. För svenska hushåll blir skatten på aktieutdelningar oförändrad. Realisationsvinstskatten minskar troligen för genomsnittliga börsnoterade aktier.⁵ Därmed ökar avkastningen även för hushåll. Samtidigt ökar dock avkastningskraven genom att banksparande blir

⁵ Om aktierna i genomsnitt stiger i takt med inflationen, blir den reala realisationsvinsten i genomsnitt noll. Genom att inkomstskatten är progressiv och genom att underskott i förvärvskallan tillfällig förvärvsverksamhet ej får kvittas mot andra inkomster, blir dock realisationsvinstskatten i genomsnitt positiv. Om den reala värdestegringen är mindre än 2/3 av inflationen blir dock skatten lägre än nuvarande skatt på 40 procent av nominella vinsten. Simuleringar av olika reavinstskattesystem på amerikanska data har gjorts av Feldstein och Slemrod [1978].

fördelaktigare och lån dyrare. Vår totalbedömning är att den tänkta skatteomläggningen leder till högre aktiepriser. Den underlättar därmed en expansion av de etablerade företagen. En ytterligare förskjutning av aktieinnehavet från hushåll till institutioner kan komma att ske.

Vi är oroliga för att en skatteomläggning i enlighet med utredningens förslag kan få negativa effekter för nyföretagandet om inte skatteskalorna ändras. Trots mycket höga marginalskatter, förmögenhetsskatter och arvsskatter har driftiga personer kunnat bli rika i Sverige genom att utnyttja avdragsmöjligheten för räntor och den, för höglönsamma företag utan utdelning, relativt gynnsamma reavinstskatten. Delvis har denna möjlighet redan försvunnit genom successivt skärpt reavinstbeskattning och genom avdragsreformen. Genom övergång till real beskattning försvinner dessa andningshål. Den som tror sig om att kunna skapa ett nytt Tetrapak eller Gambro får därför starka incitament att göra detta i något annat land. Vill han inte emigrera, ökar i stället risken för att han inte vill göra den extraordinära arbetsinsats som fordras för att skapa ett framgångsrikt företag.

I och med att endast reala räntor blir avdragsgilla får aktiebolagen mindre anledning att ha stora skulder och de kommer att försöka förbättra sin soliditet. Detta minskar företagets sårbarhet och därmed risken för att staten måste betala olika former av stöd. Företagens investeringsinriktning påverkas genom att framför allt lager och anläggningstillgångar med kort livslängd behandlas gynnsammare skattemässigt. Någon förbättring för immateriella tillgångar såsom tekniskt kunnande och marknadsorganisation eller för skog och mark blir det dock inte.

Sparandet (mätt som konsumtionsuppföring) torde öka för de stora lön-

tagargrupperna när lån blir dyrare och banksparande blir lönsammare. Villaägarhushållens konsumtion minskar också om deras förmögenheter minskar på grund av fallande villapriser och på grund av att skulderna ej reduceras av inflationen. För de som tidigare bedrivit aktiv kapitalförvaltning och som genom hög belåning uppnått god avkastning efter skatt, kan avkastningen komma att sjunka. Deras sparande skulle då kunna minska. Vi tror dock att det privata sparandet totalt sett ökar. Balansen på kreditmarknaden förbättras genom att banksparandet ökar och efterfrågan på lån minskar. Ökat privat finansierat sparande och minskat budgetunderskott bör bidra till förbättrad bytesbalans.

Slutsatser

Som brukligt är har vi i denna artikel överbetonat de punkter där vi tror att utredningen gått vilse eller där vi anar problem. Vårt sammanfattande intryck är dock, att de praktiska problemen med att införa real beskattning inte är överväldigande. Förutsatt att inflationsjusteringen av räntor görs på ett vettigt sätt, bör merarbetet med att räkna fram en real inkomst mer än väl uppvägas av de förenklingar av skattesystemet som möjliggörs (förenklad reavinstbeskattning, förenklad schablonbeskattning av bostäder, slopad hyreshusskatt, slopad avdragsbegränsning med alla de problem som en osymmetrisk skatt medför). Dessutom bortfaller behovet av nya specialskatter på tillgångar som gynnas av dagens skattesystem.

Effekterna på sparande, investeringar, budgetbalans och bytesbalans förefaller vara positiva. Den risk för incitamentsförlust för företagsamma individer, som vi pekat på, kan avvärjas genom sänkning av de högsta marginalskatterna eller andra kapitalskatter. Så-

som är väl känt, kostar detta föga i skatteintäkter jämfört med den förbättring av budgetsaldot som omläggningen i övrigt ger upphov till.

Kvar står, att beslutsfattarna måste värdera nackdelarna av att en del medborgare förlorar på en övergång till real skatt och att de har ett val mellan övergång till utgiftsskatt och övergång till real inkomstskatt. Som vi framhöll i vår tidigare artikel, beror detta val dels på i vad mån man vill beskatta kapitalinkomster, dels på hur man bedömer de praktiska problemen med utgiftsskatt.

Referenser

- Aaron, H. J., (red.), [1976], *Inflation and the Income Tax*, The Brookings Institution, Washington D.C.
- Feldstein, M. och Slemrod, J., [1978], "Inflation and the Excess Taxation of Capital Gains on Corporate Stock", *National Tax Journal*, vol 31, nr 2.
- Feldstein, M. och Summers, L., [1979], "Inflation and the Taxation of Capital Income in the Corporate Sector", *National Tax Journal*, vol 32, nr 4.
- Hansson, I., [1982], "Real beskattning ur ekonomisk synvinkel", *Ekonomisk Debatt*, årg 10, nr 5.
- Jungenfelt, K. och Lindgren, R., [1983], "Real beskattning — Räddare i nöden?", *Ekonomisk Debatt*, årg 11, nr 1.
- Samlingsvolym med svenska bestämmelser, rekommendationer, uttalanden etc om redovisning, revision m m, [1981], utgiven av Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR).
- SOU 1982:1-3, *Realbeskattningsutredningen*.